

„Mamica, kje si?“

(Selko.)

olnce je vstajalo izza gor. Poslalo je ravno prve žarke, da pogledajo, se je li že umaknila temna noč. In ti so mu sporočili, naj se le dvigne, naj se le prikaže, vse ga željno pričakuje.

Po poti od Dobrave sem je stopal Potokar. Namenil se je bil k fari. Danes je bil sv. Jakob, njegov patron, in na ta dan je šel vsako leto k maši. Šel je bolj zgodaj, da bi pomolil nekoliko v cerkvi, predno gospod pristopijo.

Ob potu je stala velika smreka. Daleč na okrog je razprostirala svoje veje. Prav hud dež je moral biti, da jo je premočil. Po zimi pa je bilo okrog njenega debla vedno kopno — tako široke in goste veje je imela.

Ko je šel Potokar mimo nje, zdelo se mu je, da je slišal prav rahel otročji glas. Obstal je. Ni se motil. V bližini je plakalo dete. Ozrl se je tje proti smreki. Mal fantiček le ležal tam zavit v stare cunje. In Potokar se je sklonil in vzel otroka na roke. Začel ga je tolažiti. Toda mali najdenček ni hotel obmolkniti. Vekal je in vekal. Mesto k fari, obrnil se je Potokar proti domu. Mislil si je, gotovo bo sv. Jakob vesel, če nesem otroka domov, mogoče mu bo bolj všeč, kakor če bi bil šel k maši.

Potokar je nesel najdenčka domov. Na pragu ga je srečala žena.

„Ali nisi šel k maši?“ ga je vprašala začudena. Med tem je zapazila otroka na njegovih rokah in začudila se je: „Moj Bog, kaj pa neseš?“

„I, tam pod smreko sem našel. Pa sem rekel: sv. Jakob me bo bolj vesel, če otroka nesem pod streho, kakor če bi šel k maši.“

„Kaj pa boš ž njim?“

„Veš Mica, odkar sva skupaj, še nisi nikoli rekla: lačna sem, pa nimam kaj jesti — no in če pride en tak v družino — tudi ne bomo še prosili.“

In Mica ni imela nič proti moževi volji. Vzela je otroka v roke, ki je jokalo še vedno. Nesla ga je v hišo in kmalu utešila. Jakob pa je stopil v stransko sobo, da sleče praznično obleko.

Jakob, tako so krstili najdenčka, je ostal pri Potokarju.

* * *

Deset let pozneje je hodil Jakob že za Potokarjevo živino po Dolgem hribu. Toda ni bil kakor drugi pastirji. Dečki, ki imajo isti posel, kakor ga je imel on, vriskajo in prepevajo, plazijo se po strmih skalah, plezajo na visoka drevesa. On tega ni delal. Ni prepeval — nekaj žalostnega je ležalo na potezah njegovega obraza. Ni se smejal — mogoče zato ne, ker se ob njegovi zibki ni smehljala ljubljena mati? Ni prepeval — mogoče zato ne, ker ga ni uspavala mati z nedolžno pesmico — le poslušal je ubrano petje

ptičev. Sedel je otožen na skali in zrl doli na polje, kjer se je igral veter s tem, da je zibal zlato žitno polje.

Nekega dne pa je pravil Javornikov Janez — dve leti je bil starejši kakor Jakob — svojim tovarišem na Dolgem hribu:

„Veste kaj! Pa to je prav res, kar vam bom povedal: Potokarjev Jakob ni Potokarjev — tam pod ono smreko ob poti — letos je imela vrana mlade na nji — tam so ga našli.“

„Saj ni res“, se je oglasila večina in gledala Janeza z debelimi očmi.

„Res je, prav gotovo je res! Sinoči so pravili oče našemu hlapcu. In naš oče se ne lažejo — še mene stepejo, če se zlažem.“

Tako so zvedeli Jakobovi tovariši za veliko skrivnost, da je najdenček.

No, in kar so vedeli vsi pastirji na Dolgem hribu, je moral zvedeti tudi on —

In ko je zvedel, tedaj mu je bilo jasno, kaj je vzrok njegovi otožnosti. Čutil je, da nečesa nima, a ni vedel, česa pogreša. Stal je na vrhu, slonel ob veliki hoji in zrl v dolino. Na polju so želi. Plantanovi so imeli ženjice. Za ženjicami pa je hlačal štiriletni Pepček. Bos je bil — strnišče je bodeče — le počasi je šel naprej. In ko je bil blizu matere, tedaj je stekel k nji — nič več ga ni bolelo — in mamica se je sklonila, vzdignila Pepčka na roke in ga poljubila. In ko je videl to Jakob, čutil je, kolik zaklad je mati. V srcu mu je vstalo hrepenenje — pretekli bi bili hribe in doline, da bi mogel nasloniti glavico na prsi svoje matere. Zaklicati je hotel: „Mamica, kje si?“ da bi odmevalo tam od Triglava — ki se še majhno vidi izza družih gor, da bi odmeval visoki Krim, mogoče bi zaslišala tudi njegova mati, in poklicala bi ga: „Tukaj sem — — le k meni hiti, otrok moj!“ Toda glas je zamrl na njegovih ustnicah — le pol glasno je izgovoril besede: „Mamica, mamica, kje si?“

In bil je še bolj otožen. Gledal je ptice pevke, ko so se selile na topli jug — njegovo srce jim je naročevalo, na pripeljejo mamico k njemu. In ko jih je videl, kako so prihajale spomladi zopet nazaj, gledal jih je tako zaupljivo, kot bi pričakoval, da pride za njimi njegova mati. Toda prihajale so brez sporočila.

* * *

Zapadel je bil prvi sneg. Kjer je klila še pozna jesenska cvetka, zamrla je pod mrzlo odejo. Vrabci so iskali, v katerih svislih bi dobili bolj varno in gorko skrivališče. Drevesa pa so zdihovala pod težo snega, kot bi bila prav na gosto obsuta z belim cvetjem. In črešnja se je čudila, kako je to, da ni samo ona bela, da cvete sedaj belo i vedno zelena hoja.

Tam pod smreko ob poti — ni bilo belo. Mah je zelenel še vedno.

Jakob, tedaj je bil star 19 let, je bil šel nekaj po opravku v župnijsko vas. Pri odhodu mu je bila Potokarica naročila: „Vzemi, vzemi še voziček s seboj in popelji vrečo žita v mlin. Tako lahko opraviš hkrati dve reči.“

Ko je šel nazaj gredé mimo smreke, zapazil je pod njo sključeno žensko osebo. Slonela je ob smreki, glavo je imela naslonjeno na rokah in mižala je.

Zakašljajal je parkrat glasno — žena se ni zganila. Stopil je bliže, ni se prebudila. Prijel jo je za roke, klical jo, spala je naprej. Ustrašil se je — misleč, da je mrtva. Misлил si je, hitra pomoč jo morda še reši. Urno razgrne nekaj smrekovih vej črez voziček in jo rahlo položi nanje ter varno pelje domov.

V gorki sobi je prišla bolnica k zavesti. Pogledala je okrog in vprašala z otožnim, slabotnim glasom:

„Kje sem?“

Toda predno ji je Potokarica odgovorila na njeno vprašanje, hotela je vedeti, ali je žena lačna in kaj bi jela. Bolnica se je zopet onesvestila.

Jakob pa je stal ob postelji in zrl na bolnico. Smilila se mu je uboga ženica; njen obraz se mu je zdel tako mil, odsevala je na njem neka blaga dobrohotnost. In spomnil se je svoje mamice — —. Nikoli je ni videl — ali rad bi, da bi bila njegova mati taka. Te resne poteze na bledem izmučenem obrazu — kako so vabljive! Srce pa mu je napolnjevala neka tiha zadovoljnost. V svesti si je bil, da je storil dobro delo, in to osreči in zadovolji človeka. In ker se bolnici ni hotelo obrniti na bolje, stopil je Jakob k Potokarju in ga pregovoril, naj se popelje v bližnji trg po zdravnika.

Potokar je pripravil sani in pripregel vranca.

Črez dve uri je stal zdravnik ob postelji pri bolnici.

Star sivolas mož je bil zdravnik. Obiskal je že marsikaterega bolnika in pri tem si je pridobil izkušnjo. Spoznal je hitro, ali je rešitev mogoča ali ne.

Ljudje so bili navajeni zdravnika. Kadar je zmajeval pri bolniku z glavo, tedaj so vedeli: na koncu je.

In bliskoma se je razširila novica: „Ta in ta bo umrl. Zdravnik je zmajeval.“

In ko je odhajal od Potokarja, so poročali tako.

Bolnici je nekoliko odleglo. Pogledala je okrog sebe. Uzrla je Jakoba. Dolgo je gledala v njegov obraz.

Ko je odšel iz sobe, vprašala je Potokarico:

„Je to vaš sin, ali le služi pri vas?“

In Potokarica ji je razlagala na dolgo in široko, kako je dobil njen mož Jakoba samega pod ono smreko, kjer je danes onemogla ona.

Bolnica se je razveselila. Komaj je čakala, da bi Potokarica nehala govoriti. Tedaj pa je vzkliknila:

„Moj sin!“

Potokarica pa je hitela vun, da je poklicala Jakoba.

„Glej, Jakob — tako je govorila — saj menda veš, da nisi imel staršev. Toda danes si rešil življenje lastni materi.“

In on je hitel v sobo in obstal ob postelji. Bolnica mu je podala roko in ga je pogledala tako milobna in zaupno. In on je videl, kako je sevala iz njenih solznih oči ljubezen in zahvala. Naslonil se je na posteljo in izpregovoril:

„Moja mati!“

In objel je prvič v svojem življenju svojo ljubljeno mamico, po kateri je hrepenel tolika časa.

* * *

Toda le malo časa se je radoval Jakob svoje matere. Tretji dan je že spala večno spanje in peti dan so jo položili v hladni grob. Da je bilo vse lepo poskrbljeno za njeno dušo, se pač samo ob sebi razume pri taki hiši, kakor je bila Potokarjeva.

In ker ni živel Jakob dolgo pri materi, obiskoval jo je bolj pogosto, ko je spavala v črni zemlji. Pogosto je obiskaval njeno gomilo in molil tamkaj dolgo, dolgo — — —.

In ko je klečal na njenem grobu, zdelo se mu je, da zrè njene mile, blagohotne oči, da gleda njen resni obraz, in upognil je nekoliko glavo in molil še bolj goreče — — —.

„Jaz bom nesel venec.“

(Selko.)

Listje je rumenelo. Tupatam je potegnila mrzla jesenska sapa, stresla nekoliko listov in jih raznašala v divjem vrtincu daleč na okrog. Gori po vejah so posedale ptice, gledale željno tje proti jugu in čakale dneva, da se zberó in da poleté tje v gorke kraje.

V sobi pa je ležal bolan mali Jožek. Ptice so si želele iz mrzlega kraja doli na topli jug, a on je hrepenel, da bi smel zapustiti gorko posteljico in iti vun v prosto naravo, ki je lepa v vse oživljajoči pomladi, krasna v gorkem poletju, otožno veličastna v pozni jeseni in črna tedaj, ko se leskeče v brezštevilih sneženih biserih. Vun v prosto naravo si je želel. Saj se je bližal god vseh svetnikov — in ta dan bi bil nesel tako rad venec iz zadnjih jesenskih cvetlic na grob rano umrlega očeta.

Toda bolezen mu ni pustila, da bi zapustil gorko posteljico. — Kako naj vstane, ko je komaj premaknil bolno glavico?

A to je trdno upal, da bo nesel cvetlice na grob dobrega očeta, da bo molil ob gomili, pod katero spé skrbni oče. Ako mu je nekoliko odleglo, takoj je vprašal mater:

„Mama, kdaj pojdemo na pokopališče? Je venec že pripravljen? Veste, jaz bom nesel venec.“

„Le nekoliko še potrpi in ozdravel boš in tedaj boš olepšal očetovo gomilo.“

Toda mati sama ni verjela tem besedam. Bolezen je žugala, da ugrabi Jožka, da bo pohitel k očetu tje gori nad oblake, a ne samo na njegov grob.